

Міністерство освіти і науки України
Сумський державний університет
Кафедра мовної підготовки іноземних громадян

Ministry of Education and Science of Ukraine
Sumy State University
Department of Language Training of Foreign Citizens

МАТЕРІАЛИ

**III Всеукраїнської науково-практичної студентської
онлайн-конференції
«Наукова спільнота студентів XXI століття»
23-24 квітня 2020 року**

**Third All-Ukrainian Scientific-Practical Student Online
Conference
«Scientific Community of Students of the 21st Century»
April 23-24, 2020**

Суми
Сумський державний університет
2020

Редакційна колегія:

Л. В. Біденко, кандидат педагогічних наук, доцент;

О. М. Волкова, кандидат філологічних наук, доцент;

М. С. Казанджисєва, кандидат педагогічних наук, доцент;

А. В. Шевцова, кандидат філологічних наук, доцент;

В. А. Завгородній, старший викладач;

О. П. Коньок, старший викладач

Н74 **Наукова** спільнота студентів ХХІ століття : матеріали ІІІ Всеукраїнської науково-практичної студентської онлайн-конференції /упоряд. Л. В. Біденко. – Суми : Сумський державний університет, 2020. – 419 с.

Матеріали містять тексти доповідей учасників ІІІ Всеукраїнської науково-практичної студентської онлайн-конференції «Наукова спільнота студентів ХХІ століття». Досліджуються проблеми впровадження інноваційних методів навчання української (російської) мови як іноземної, формування мовної особистості в новому полікультурному просторі (проблеми адаптації, діалог культур, формування поліетнічної толерантності), застосування нових технологій у процесі викладання загальноосвітніх дисциплін на підготовчому відділенні для іноземних студентів.

УДК 069.015:027.7:378.4(477.74)+069.12+93:37

© Колектив авторів, 2020

© Сумський державний університет,

2020

ПОЛІКУЛЬТУРНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ ІНОЗЕМНИХ СТУДЕНТІВ ЯК ФАКТОР ІНТЕГРАЦІЇ В УКРАЇНСЬКЕ СУСПІЛЬСТВО

Полікультурність є однією з головних особливостей сучасності. Майбутня професійна діяльність іноземних студентів у різних сферах діяльності (технічних, економічних, медичних, міжнародних) вимагатиме ґрунтовних знань про полікультурний світ, здатності гармонійно існувати серед світової спільноти. Адже більшість іноземних студентів повертаються до своїх рідних країн після навчання в українських ЗВО. Вони привозять із собою не лише багаж професійних знань, а й велику кількість інформації про історію та культуру тієї країни, де вони навчалися.

Величезне значення для формування полікультурної компетентності іноземних студентів, зокрема студентів-інженерів, відіграють заняття з української мови як іноземної, з країнознавства та географії, а також країнознавчі

просвітницькі проекти у процесі аудиторної та позааудиторної навчальної діяльності [8, с. 93–94].

Різні дослідники вносять свої незначні корективи у тлумачення поняття «полікультурної компетентності». У цілому компетентність розглядають як здатність людини реалізовувати певну професійну діяльність завдяки володінню відповідними компетенціями [10, с. 285]. На нашу думку, полікультурна компетентність іноземних студентів – це комплекс знань і способів полікультурної комунікативної діяльності у поєднанні з особистісною готовністю до реалізації цієї діяльності. Наявність у студентів цієї компетентності говорить про здатність особистості гармонійно реалізовувати полікультурні компетенції, володіючи сумою полікультурних знань та мовленнєвими навичками, толерантне ставлення до людей різних національностей із метою кваліфікованого вирішення завдань у сфері власної професійної діяльності. Тому для іноземців дуже важливим є володіння українською мовою на належному рівні, за допомогою якої вони пізнають Україну та отримують знання зі спеціальності [1; 2].

Серед іноземних студентів Вінницького національного технічного університету було проведено опитування, у якому взяли участь 100 респондентів. Основне завдання опитувальників полягало в тому, щоб дізнатися, який бар'єр складніше подолати іноземцям – мовний чи культурний. Результати анкетування – 30/70%. З'ясувалося, що подолання мовного бар'єру – це не найважче. Куди важче пізнати чужу культуру. Іноземному студентові доводиться ще входити у студентське середовище, вписуватися в основні норми міжнародного колективу, знаходити почуття академічної рівноправності, і водночас навчатися професії [5].

Для розвитку полікультурного виховання іноземних студентів у Вінницькому національному технічному університеті створено умови, у яких молоді люди можуть зберігати звичний спосіб життя, підтримувати свої національні традиції, і це, звичайно, сприяє тому, що вони швидше «входять» в нове соціальне та культурне оточення українського суспільства. За нашими спостереженнями, не всі іноземні студенти однаковою мірою набувають полікультурної компетентності. Хтось із них легко й гармонійно входить у нове середовище, опановує мову,

розділяє звичаї, з пошаною ставиться до духовних цінностей та культурних надбань українського народу. Дехто робить це лише частково, погоджуючись прийняти тільки обов'язкові норми за умови збереження власних традицій. Хтось із студентів зовсім не готовий йти ні на які компроміси, так і залишається відокремленим. Безперечно, найскладніше слухачам підготовчих факультетів (відділень). Але їм на допомогу приходять студенти тієї ж національності, але старших курсів. Така взаємодія, прийнята в студентському середовищі, є важливою складовою полікультурної компетенції іноземних студентів та їхньої поступової інтеграції в незнайоме середовище.

Як уже зазначалося, культурні заходи університету, де навчаються студенти, позитивно впливають на формування полікультурної компетентності та толерантного ставлення в загальному студентському середовищі [6]. Крім того, в подібному спілкуванні іноземні студенти основного етапу навчання (1–5 курси) легше опановують українську мову, адже навчаються уже разом з українськими студентами.

У структурі полікультурної компетентності іноземних студентів науковці виділяють різну кількість критеріїв. Ми

вважаємо за доцільне звернути увагу на шість взаємопов'язаних компонентів, а саме: знаннєво-інформаційний (освітній), комунікативний, мовленнєвий, мотиваційний, емоційний, діяльнісний [3, с. 66–67; 9, с. 159–160]. Ці критерії взято ідо уваги на основі аналізу сформованості уявлень іноземних студентів про українську культуру, інтересу до неї, використання ними цих уявлень у різних видах діяльності, практики їхнього спілкування з однокурсниками та викладачами. Усі ці критерії лише доповнюють один одного і працюють у поєднанні. Так, знаннєво-інформаційний компонент пов'язаний зі здатністю студента володіти сумою країнознавчих знань, навичками пошуку, переробки та засвоєння інформації про полікультурний світ. Комунікативний компонент відображає вміння студента застосовувати набуті знання на практиці у процесі міжкультурної взаємодії, володіти комунікативними вміннями й навичками в полікультурному середовищі, налагоджувати дипломатичні стосунки, володіючи переговорним процесом. Мовленнєвий компонент пов'язаний зі здатністю володіти іноземними мовами, розуміти й передавати іншомовну інформацію у процесі

міжособистісної комунікації, що значно розширює можливості знаходження взаєморозуміння між партнерами [9, с. 286]. Водночас, мотиваційний критерій передбачає сукупність мотивів і потреб, які спонукають студента до розвитку полікультурної компетентності; оцінне ставлення студента до вчинків та дій, які спрямовані на задоволення потреб у процесі міжкультурного спілкування. А діяльнісний критерій полягає в набутті досвіду міжкультурного спілкування; володінні певними комунікативними стратегіями, здатності вирішувати завдання полікультурної взаємодії, застосуванні набутих знань, умінні вступати в міжкультурну комунікацію з представниками інших культур, рефлексувати власну діяльність і поведінку [3, с. 68].

Розглянувши всі критерії полікультурної компетентності, можна стверджувати, що полікультурна освіта іноземних студентів в Україні має свої особливості [4, с.47].

По-перше, одним із завдань сучасної освіти стає створення умов для того, щоб іноземні студенти набували досвіду міжкультурного спілкування, розвитку вмінь і

навичок спілкування з представниками інших національностей, у процесі якого відбувається розвиток полікультурної компетентності. Кожен іноземний громадянин, що прибуває до українського ЗВО, є представником певної країни зі специфічною ментальністю, психологічним станом, особливим сприйняттям світу й іншого соціокультурного середовища. Це необхідно враховувати для успішного керування освітнім процесом студентів-іноземців.

По-друге, для багатьох іноземців уперше постає проблема інтернаціоналізації, необхідності спілкування з носіями різних соціальних, етнічних, національних норм і культур. Тому виникає питання полікультурного виховання студентів-іноземців в Україні, що передбачає вивчення української мови, літератури й історії, ознайомлення з культурою та звичаями українського народу тощо. Знання мови сприяє формуванню вмінь читання першоджерел, спілкування з українцями та іноземцями, позаяк українська мова для іноземних студентів є посередником у міжкультурній взаємодії. Для студентів-іноземців і викладачів, які з ними працюють, мовний бар'єр є важливим

чинником, що суттєво ускладнює процеси соціалізації й інтеграції [7, с.45].

Отже, задля успішного міжкультурного спілкування, гармонійної ідентифікації людини в багатоетнічному соціумі необхідно зацентувати увагу на такій важливій характеристиці особистості, як «полікультурність», яка реалізується через готовність та здатність міжкультурної взаємодії. Полікультурна компетентність іноземних студентів полягає не лише у здатності жити й діяти в багатокультурному середовищі, а ще й бути теоретично та практично готовими до реалізації своєї професійної діяльності в такому суспільстві. Основним складником удосконалення навчання іноземців є розроблення концепції мовної освіти, бо саме мова є засобом реалізації комунікативних потреб. Полікультурна компетентність іноземних студентів є однією з ключових складових професійної компетентності. Полікультурна компетентність, як і інші види професійної компетентності, формується протягом усього навчання студентів в Україні, а її засоби та способи формування можуть удосконалюватися й розвиватися.

Список літератури

1. Дирда І. А. Реалізація підходів до формування полікультурної компетентності студентів-іноземців у процесі навчання української мови. *Молодий науковець XXI ст.* : матеріали міжнар. наук.-практ. конф. для студентів, магістрів, молодих дослідників, 16 листопада 2017 р., Кривий Ріг : СПД Залозний В. В., 2017. С. 95–98.

2. Зозуля І. Є. Вивчення української мови та країнознавства як один з напрямків формування полікультурної вихованості іноземних студентів (досвід Вінницького національного технічного університету). *Вища освіта України: Тематичний випуск «Інтеграція вищої школи України до європейського та світового освітнього простору»*. Київ, 2012. № 1. С. 504–511.

3. Зозуля І. Є. Критерії, показники та рівні полікультурної вихованості іноземних студентів вищих навчальних закладів. *Збірник наукових праць Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна»*. № 3. Хмельницький: ХІСТ, 2011. С. 65–69.

4. Зозуля І. Є. Методичні рекомендації науково-педагогічному складу щодо покращення полікультурного виховання іноземних студентів вищих технічних навчальних закладів. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія «Педагогіка. Соціальна робота» / ред. кол. І. В. Козубовська*. Ужгород, 2011. № 23. С. 46–48.

5. Зозуля І. Є. Полікультурне виховання іноземних студентів у вищих технічних навчальних закладах України. *Наук. вісн. Чернів. ун-ту: Зб. наук. пр. – (сер. «Педагогіка та*

психологія») / ред. кол. : І. С. Руснак (наук. ред.) та ін. Чернівці, 2011. Вип. 543. С. 68–75.

6. Зозуля І. Є. Полікультурні взаємовідносини іноземних студентів у середовищі вищого навчального закладу України (досвід Вінниччини). *Вісник Вінницького політехнічного інституту : Зб. наук. праць*. Вінниця, 2011. № 1. С. 156–160.

7. Зозуля І. Є. Формування навичок міжнаціонального спілкування як педагогічна умова полікультурного виховання іноземних студентів. *Матеріали VII Всеукраїнської з міжнародною участю науково-практичної заочної конференції «Сучасна освіта і наука в Україні : наукові здобутки, стан і перспективи» (23–25 березня 2011 року)*. Дніпропетровськ, 2011. С. 44–46.

8. Зозуля І. Є. Шляхи покращення полікультурного виховання іноземних студентів вищих технічних навчальних закладів. *Актуальні проблеми педагогічної науки [Текст] : Матеріали Першої Всеукраїнської науково-практичної заочної конференції «Актуальні проблеми педагогічної науки» (м. Миколаїв, 10–12 листопада 2011 р.) / Всеукраїнське громадське об'єднання «Нова освіта»*. Миколаїв, 2011. С. 92–94.

9. М. О. Дудченко, А. Ф. Артеменко, Л. Ю. Левченко, К. В. Васильєва, В. Б. Свиридюк. Особливості навчання іноземних студентів у вищих навчальних закладах України. *Світ медицини та біології*. 2013, № 3. С. 158–160.

10. Мелько Л.Ф. Полікультурна компетентність студентів як фактор інтеграції. *Гуманітарний вісник ДВНЗ «Переяслав-Хмельницький державний педагогічний університет імені Григорія Сковороди» - Додаток 1 до Вип. 5, Том IV (55): Тематичний випуск «Вища освіта України у*

контексті інтеграції до європейського освітнього простору». К.: Гнозис, 2014. С. 282–290.

А. Бильке, студент ПВр-92, Турция,
М. Махмудов, студент ПВр-92, Узбекистан
Н. А. Тубол, викладач
г. Сумы, СумГУ

ОБРАЗЫ МУЖЧИНЫ И ЖЕНЩИНЫ В ПОСЛОВИЦАХ И ПОГОВОРКАХ

Пословицы и поговорки являются важным источником знаний, который позволяет наблюдать за укладом жизни в прошлом, ценностями, отрицательными и положительными моделями поведения и образом мышления. Каждый язык в пословицах и поговорках хранит информацию о менталитете народа, общественной морали, системе ценностей, отношении к окружающему миру, к труду, к людям и т.д. Они несут в себе информацию о социуме, традициях той или иной общности, объединенной одной культурой. Внутренняя форма большинства пословиц и поговорок содержит смыслы, придающие им национальный колорит.